

Remissvar från VKV – Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
L5@regeringskansliet.se

Remiss SOU 2023:37 Förstärkt skydd för den personliga integriteten. Behovet av åtgärder mot oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp samt omvändelseförsök.

Diarienummer: Ju2023/01620

Inom Västra Götalandsregionen har vi i styrdokument, Regionala medicinska riktlinjer- RMR Hedersrelaterat våld och förtryck, benämnt det som *”så kallade”* oskuldsintyg. Syftet och ståndpunkten här är att det inte finns något att kontrollera eller bevisa eftersom det aldrig finns någon som kan se något som skulle avgöra om en flicka har haft penetrerande sex och det är ju egentligen hela grundproblemet. I aktuell RMR Hedersrelaterat våld och förtryck, i Västra Götalandsregionen, anges att det är förbjudet att skriva *”så kallade oskuldsintyg”*.

[RMR - regionala medicinska riktlinjer - Valdinararelationer.se](#)

VKV har kunskap idag om att det kan förekomma oskuldskontroller och oskuldsingrepp inom Hälso- och sjukvården, trots att sådant inte är i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet (6 kap. 1§ PSL). Motivet bakom att kontrollen eller ingreppet genomfördes kan vara att personalen också omfattas av oskuldsnormen eller att de görs i missriktad välmening för att skydda flickan eller kvinnan i fråga. VKV ser det därför som viktigt att det, inför att lagändringarna träder i kraft, tydliggörs vad de konkret innebär för hälso- och sjukvården. Förslagsvis att Socialstyrelsen anordnar utbildningar och tar fram material.

I aktuell SOU hade det varit intressant att lyfta bakgrunden till *”hymen”* som fenomen, vilket VKV:s medicinska rådgivare redogjorde för i debattartikeln i GP.

[Utrotta myten om mödomshinnan i kampen mot hedersförtrycket | GP](#)

Remissvar SOU 2023:37 Förstärkt skydd för den personliga integriteten. Behovet av åtgärder mot oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp samt omvändelseförsök.

VKV – Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer

” Ordet Hymen härstammar från Hymenaeus, äktenskapsguden, i den romerska mytologin. När ett par ingick äktenskap åkallades Hymen; i översättning "Hymen, Hymenaeus, hurra, hurra Hymen, Hymenaeus". Under bröllopsnatten skulle äktenskapet fullbordas och det är där som kopplingen till mödomshinnan sker. Hymen betyder på grekiska 'tunn hinna', 'membran' med mera och är en generell term, men uttolknigen blev i denna kontext en hinna som brister i samband med första samlag. Så har man sedan urminnes tider trott sig kunna kontrollera om kvinnan haft sex innan äktenskapet.”

VKV välkomnar utredningens förslag på hur skyddet mot kontroll av flickors och kvinnors sexualitet kan stärkas. Det är angeläget att reglera området då oskuldsnormen är central i hederskontexter och vid hedersrelaterat våld och förtryck.

VKV lämnar här några yttranden på utredningens förslag.

Yttranden

Utredningen föreslår att det införs en ny straffbestämmelse om oskuldskontroll i fjärde kapitlet brottsbalken. Den nya bestämmelsen innebär ett straffansvar för den som undersöker någon annans kvinnliga könsorgan i syfte att, för egen eller annans del, bedöma om personen är eller framstår som oskuld. Om det rör sig om ringa fall ska gärningen dock inte utgöra brott.

Utredningen föreslår även att oskuldssingrepp ska förbjudas genom nya bestämmelser (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor.

VKV *instämmer* med förslaget om att det införs en ny straffbestämmelse om oskuldskontroll. Om det rör sig om ringa fall ska gärningen dock inte utgöra brott. Straffskalan ska vara böter eller fängelse i högst ett år. VKV ser det också som positivt att brottet ska kunna ingå i brottet hedersförtryck och andra fridskränkingsbrott.

VKV lyfter risken för tolkning vad gäller ”ringa fall” som inte ska utgöra brott. Inom en hederskontext kan flickan vara under stark press att tvingas även om hon själv uttrycker verbalt att hon samtycker.

Viktigt att poängtera vikten av att det finns stödverksamheter för kvinnor/flickor då sådan kontroll begränsas. Viktigt med skriftlig information generellt, framför allt vart man kan vända sig och fakta gällande mödomshinna.

VKV ställer sig dock *mot förslaget* om att undanta vissa "oskuldsundersökningar" från regleringen. Som exempel ger utredaren om undersökningen "skulle ingå i en lek inom ramen för en ömsesidig, intim relation" (s 182). Oskuldskontroller kan ske som en del av partnervåld och hedersrelaterat våld och förtryck inom en parrelation. Exempelvis kan en partner kräva att få göra en oskuldskontroll inför ett äktenskap. Ett sådant undantag som utredaren föreslår ger förövare möjlighet att undkomma straffansvar genom hänvisning till att kontrollen var en "lek".

VKV *instämmer* med förslaget om att oskuldsingrepp ska förbjudas och inkluderas i lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor, samt att lagen ändras till förbud mot oskuldsingrepp och könsstympning av kvinnor.

VKV *instämmer* med förslaget om att samtycke vid oskuldskontroll eller ett oskuldsingrepp inte ska utgöra en grund för ansvarsfrihet för gärningspersonen. Som utredaren påpekar hade varken kontrollerna eller ingreppen förekommit utan påtryckningar eller förväntningar kopplade till oskuldsnormen från gruppen.

Intygande av sexuell oskuld (oskuldsintyg) eller vid omvändelseförsök

VKV *ställer sig tveksam* till förslaget om att inte kriminalisera intygande av sexuell oskuld (oskuldsintyg). VKV anser att utredaren inte tillräckligt har beaktat den avskräckande effekt en sådan kriminalisering skulle kunna få. Utredaren skriver att ett oskuldsintyg är mindre integritetskränkande än en oskuldskontroll. VKV instämmer att så kan vara fallet. Samtidigt innebär ett intygande av någons oskuld att man direkt bidrar till kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet. VKV ser vidare en risk att den som skrivit ett oskuldsintyg efter en oskuldsundersökning skulle kunna undgå straffansvar genom att förneka att undersökningen ägt rum. Med ett förbud av oskuldsintyg kan personen åtminstone straffas för det.

VKV *instämmer* med den samlade slutsatsen att ytterligare kriminalisering inte skulle utgöra ett effektivt medel att motverka omvändelseförsök. En särskild reglering som kriminaliserar dessa bör därför inte införas. VKV står bakom det då det täcks in under andra våldsformer i Brottsbalken.

Utredningen har bedömt att underlåta om att anmäla eller på annat sätt avslöja äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott ska vara kriminellt

VKV *instämmer* med utredarens förslag att underlåtenhet att avslöja äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott ska kriminaliseras. VKV står dock bakom att det inte ska kriminaliseras för skolpersonal och hälso- och sjukvård att anmäla. Orosanmälan enligt SoL 14:1 bör vara tillräckligt, gäller dock inte för barn som fyllt 18.

Utredningen föreslår vidare en utökning av möjligheten att besluta om utreseförbud enligt 31 a § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Ett sådant förbud ska även omfatta fall där det finns påtaglig risk för att någon som är under 18 år förs utomlands eller lämnar Sverige i syfte att genomgå ett oskuldsingrepp eller en oskuldskontroll.

VKV *instämmer* med förslaget om att utreseförbud ska kunna beslutas enligt LVU också vid risk för oskuldsingrepp eller en oskuldskontroll. VKV vill lyfta vikten av kunskap och information till professionella.

Göteborg 2023-11-20

Carina Eliason
Områdeschef

carina.eliason@vgregion.se

VKV – Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer